

Висновки. Отже, у романах Сергій Жадан та Ірен Роздобудько широко представлений пласт односкладних речень, вони виражають різноманітні експресивні та значеннєві відтінки, увиразнюють й урізноманітнюють індивідуальність стилю автора. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у дослідженні односкладних конструкцій в інших прозових творах письменників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бевзенко С. П., Литвин Л. П., Семеренко Г. В. Сучасна українська мова. Синтаксис: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2005. 270 с.
2. Жадан С. Інтернат: роман. Чернівці: Меридіан Черновіц, 2017. 336 с.
3. Роздобудько І. Дванадцять, або Виховання жінки в умовах, не придатних до життя. Харків: Фоліо, 2009. 287 с.
4. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська К. Ф. Синтаксис сучасної української мови: проблемні питання. Київ: «Вища школа», 1994. 640 с.
5. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: підручник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академія, 2004. 408 с.

*Пухальська Діана
Науковий керівник – доц. Бабій Ірина*

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОРІВНЯНЬ У ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ ОКСАНИ ЗАБУЖКО

В українській літературі початку ХХІ ст. Оксана Забужко – «постать одночасно епатажна і популярна серед великого читацького загалу. В її творах порушено питання національної ідентичності у мультикультурному та постімперському просторі, колективної та індивідуальної історичної пам'яті, жіночої ідентичності у контексті вітчизняної соціокультурної традиції, проінтерпретовано національну долю українців з перспективи колоніальної свідомості, яка пройшла горнила випробувань у 60-ті, зневіри у 70-ті та перемоги і втрати перших років незалежності України» [3, с. 282].

Творчість Оксани Забужко викликає велике зацікавлення науковців. Проблеми творчості письменниці відображено у працях таких дослідників, як: В. Агеєва, М. Найдан, Л. Ушкалов, О. Шаф, О. Скорик, О. Романенко та ін. Зауважимо, що сьогодні широко вивчена проза письменниці, значно менше наукових праць про поезію Оксани Забужко. Відсутні поки що монографії, присвячені розгляду системи образотворення в поезії О. Забужко, тому наше дослідження вважаємо актуальним. Предметом розвідки будуть порівняння у поетичній мові Оксани Забужко. Лінгвістичний аналіз порівнянь, їх функціонування в художньому тексті досліджували І. Кучеренко, Л. Голоюх, О. Логвиненко, Є. Павленко, Н. Сологуб, Л. Ставицька, Н. Сидяченко, С. Рошко, М. Заборна, І. Бабій та ін.

Мета статті – охарактеризувати семантику та функціонування порівнянь у поезії Оксани Забужко.

Загалом порівняння є поширеним образним засобом у художній мові. Автори «Літературознавчого словника» за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва та ін. вказують: «Порівняння – троп, який полягає у поясненні предмета через інший, подібний до нього, за

допомогою компаративної зв'язки, тобто єднальних сполучників: як, мов, немов, наче, буцім, ніби та ін. або предиката – подібний, схожий, нагадує, здається та ін.» [4, с. 546]. «Як троп порівняння сприяє увиразненню мовлення, служить засобом створення образності, експресивності. Порівняння може ґрунтуватися на протиставленні за рахунок заперечення» [5, с. 475].

«Письменник, подаючи в контексті твору порівняльні конструкції, зважає їх стилістичну вагу, функції, здатність давати точну, яскраву інформацію про зображувані реалії» [1, с. 125].

Оксана Забужко активно вживає порівняння у своїй поетичній творчості, надаючи їм різноманітних стилістичних навантажень. Порівняння виступають важливим характеристичним засобом, чітко і влучно описують зображувані предмети та явища, наприклад:

«І в нерухомім келиху вино

Горить на світлі, ніби дно рубіна» [2, с. 31];

«І кружляли бокали, неначе годинники з боєм» [2, с. 86];

«Вдихає тривогу, мов чадний газ» [2, с. 95];

«Ця гостра, ця пронизлива весна, –

Мов синя сталь, у груди входить небо» [2, с. 9];

«(А загострені пальці її, мов живі олівці,

Щось незримо черкали по білому тлу скатертини...)» [2, с. 86].

Однак зауважимо, що в поезії О. Забужко порівняння найчастіше образно характеризують описувані предмети та явища, наприклад: «Крик – наче камінь, пущений в спину... // І світ мерехтить, як циганські сережки, // Й хилиться сонце, немов абажур!» [2, с. 34]; «Мов губи, закушене місто, // У густому столітті відлите, як у бурштині» [2, с. 45]; «Можна роки, як совість, пропити // І з холодних, як опік, світанків довіку чекати відлиг» [2, с. 39]. Як свідчать наші спостереження, важливими функціями порівнянь в аналізованій поезії є емоційно-експресивна та оцінна.

У творах Оксани Забужко ми виявили порівняння, які належать до сталих сполук зі стійким значенням (фразеологічних), зафіксованих у фразеологічних словниках. У художньому тексті такі порівняння виконують виразну оцінно-емоційну роль. Це ми спостерігаємо і в поезії Оксани Забужко. Наведемо фразеологічні порівняння із творів письменниці:

«Цей форвард був як бог. Він бив як бог:

Спітнілі крила рвались крізь футболку» [2, с. 13];

«Дарували від батька до сина

Честь у спадок – як білу кість!» [2, с. 51];

«Свистиш, мов на пожар, коли крізь тебе рине

Потік повітря, вдихнутий рот в рот!» [2, с. 77];

«Густим напливом товплячись, як вівці,

Хтозна-звідкіль – задихали убивці» [2, с. 100];

«О Боже, і я ж умію мови земних і ніжних

І п'ятеро плотських змислів, як манну небесну, приймаю» [2, с. 106];

«І все, що я можу насправді для тебе зробити, –

Кохати тебе, як пред Богом і морем: не рушачи кіл!» [2, с. 221];

У поезії Оксани Забужко виявляємо заперечні порівняння, наприклад: «Не пророчиця, не Сибілла – // Зойк, пронизливий, мов клаксон!» [2, с. 94]. Зауважимо, що таких порівнянь у проаналізованій поезії знаходимо небагато, всього кілька. Заперечні порівняння більш властиві фольклорним творам.

Особливістю ідіостилію письменниці вважаємо вживання поруч кількох порівнянь, наприклад: «І можна ізнов в саксафон голосити до ранку // Над тим, як минуле нещадно підточує нас! – // Як люстро без глянсу, як пліснявий мур Ренесансу, // Як мертві очиці, що бачили спалений Рим» [2, с. 217]; «Олов'яні повіки – і вже тебе хтось відпустив, // Мов на те готував, мов завзято і вперто ростив – // Умлівіч навпрошки цілу землю кругом обігнути!» [2, с. 212]. Уживання кількох порівнянь поряд виконує виразну емоційно-експресивну роль у творі.

«Конкретний зміст порівнянь, додатковий смисл, який вони надають означуванім явищам, їх функції стають одним із компонентів художньо-образного зображення письменником дійсності» [1, с. 125]. У поетичній творчості Оксани Забужко знаходимо велику кількість оригінальних порівнянь, які варто відносити до індивідуально-авторських. Так, досить незвичними і влучними є об'єкти порівняльних конструкцій. Йдеться про такі порівняння: «(А кубики льоду в високім бокалі дзвенять – // Мов зуби актриси, що вперше зазнала провалу» [2, с. 93]; «Дивно мати десь дім – як фрагмент в нецікавому сні» [2, с. 213]; «Щось відщемить. Щось – охолоне в звичку // (Бо й молодість – як скло під каблуком!) [2, с. 23]; «Мов губи, закушене місто, // У густому столітті відлите, як у бурштині» [2, с. 45]; «Крик – наче камінь, пущений в спину... // І світ мерехтить, як циганські сережки, // Й хилиться сонце, немов абажур!» [2, с. 34]. Такі порівняння виконують виразну стилістичну роль, характеризують майстерність та оригінальність індивідуального стилю Оксани Забужко.

Художній світ Оксани Забужко цікавий і самобутній. «Ліричний дискурс О. Забужко пропонує версію української національної як світової культури, не позбавленої тягаря апокаліптичного і колоніального спадку, але з ціннісними орієнтирами служіння, духовності, любові» [6, с. 51].

Отже, у поетичній творчості Оксана Забужко активно вживає порівняння, надаючи їм різноманітних стилістичних навантажень. Порівняння виступають важливим характеристичним засобом, чітко і влучно описують зображувані предмети та явища, однак найчастіше вони образно характеризують описуване. Як свідчать наші спостереження, важлива роль порівнянь в аналізованій поезії – емоційно-експресивна та оцінна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабій І. М. Семантико-естетична парадигма назв кольорів у сучасній українській мові (на матеріалі художньої прози ХХ ст.): монографія / за наук. ред. Н. М. Сологуб. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2021. 238 с.
2. Забужко О. Вірші: 1980-2013. Київ: КОМОРА, 2013. 304 с.
3. Історія української літератури ХХ – поч. ХХІ ст.: навч. посіб. У 3 т. / за ред. В. І. Кузьменка. Т. 1. Київ: Академвидав., 2013. 592 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром□ як та ін. Київ: ВЦ „Академія”, 1997. 752 с.
5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля – К., 2006. 716 с.
6. Харчук Р. Б. Сучасна українська проза: Постмодерний період: навч. посібник. 2-ге видання. Київ: ВЦ «Академія», 2011. 248 с.

*Марковська Мар'яна
Науковий керівник – проф. Лановик Мар'яна*

МАСОВА ЛІТЕРАТУРА: ФАКТОРИ ВИНИКНЕННЯ ТА СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ

Масова література – порівняно нове явище у сучасному літературному процесі, яке почало формуватися на межі ХІХ та ХХ століть і стало результатом розвитку суспільства та культури. Зважаючи на надзвичайно високий рівень популярності творів масової літератури у сучасному читацькому просторі та незначний відсоток вагомих досліджень проблем масової літератури, аналіз окремих аспектів цієї теми можна вважати актуальним. Інтерес до вивчення масової літератури як явища власне літературного (а не лише соціокультурного) почав зростати впродовж останніх десятиліть. Осмисленням специфіки масової літератури займалися як українські (Т.Гріц, Л.Гудков, Т.Гундорова, Н.Зборовська, Ю.Ковалів, Н.Литвиненко, С.Філоненко, М.Черняк), так і закордонні літературознавці (О. Шпенглер, Х.Ортега-і-Гассет, Т. Адорно, П. Бурдьє, В. Беньямін, Дж. Кавелті, П.Свірський, Ч. Мукарджі та М. Шадсон).

Мета цієї статті – з'ясувати фактори, що спричинили виникнення масової літератури, дослідити особливості функціонування масової літератури, своєрідність її жанрів та поетики. Реалізація мети передбачає виконання таких завдань: 1) проаналізувати визначення поняття «масова література»; 2) дослідити причини виникнення масової літератури; 3) визначити її основні риси; 4) встановити жанрово-тематичну специфіку масової літератури.

Дослідження масової літератури варто почати з аналізу самого терміна «масова література». Що саме варто вважати «масовим» у сучасну епоху, яку часто називають епохою масового суспільства, масової культури?

В «Енциклопедії сучасної України» подано таке визначення «масової літератури»: «вид літератури та культури масової, сукупність літературних творів, що функціонують за законами літературної індустрії відповідно до декларованої жанрової належності й адресовані широкому читацькому загалу; сукупність популярних та комерційно успішних художніх творів, створених на принципах стандартизації та копіювання (наслідування) відомих і давно опрацьованих жанрових зразків та художніх прийомів» [1]. Таке визначення повністю відображає академічне,